

katere lokacija je bila očitno izven meja današnje Slovenije – in po njej še žaluje? Ne le, da nekritično piše o Slovencih kot ljudstvu znotraj Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti: o obstoju Slovencev je govora celo tako zgodaj kot v 7. stol. Površna terminologija je sploh problem dela: avtor raje kot o Osmanih govori o Turkih in sploh ne reflektira periodizacije zgodovine v umetno ustvarjena obdobja oziroma epohe; a to so težave, značilne za večino tovrstnih del. Na konec linearne zgodovinske premice je vseskozi postavljena Slovenija, v naraciji, kjer se teritorialnost dokaj problematično povezuje z rodovno razumljeno etnično pripadnostjo: »Obstoja slovenstva se moramo zavedati, ceniti moramo vse tiste naše prednike, ki so /.../ omogočili, da je ta rod v zgodovini dočakal svojo državo Slovenijo« (str. 11).

Pračkova ambicija napisati poljudnejšo zgodovino določenega geografskega območja, in sicer območja današnje Republike Slovenije, se je pretvorila v nacionalno-politično zgodovino v stilu »od paleolita do Tita«, v kateri se »kri« in »rod« znova in znova ponavljata. V čas po 2. svetovni vojni avtor znatneje ne posega, saj ga ne šteje za »pravo zgodovino«. Hkrati pa vseskozi poudarja sodobnost in sočasno razdelitev na »leve in desne«. Pozicija avtorja je glede tega nedvoumna: komunistično ureditev označi kot »...absolutistični, avtoritar- ni, enostrankarski oziroma najpogosteje imenovan totalitarni način vladanja. In to 200 let po razsvetljenstvu« (str. 187). Praček močno izpostavlja tudi fojbe in komunizem enači s fašizmom. Iz vseh teh razlogov lahko delo razumemo kot še eno v kopici politično motiviranih izdelkov, ki se v zadnjih letih

rojevajo iz politične polarizacije in jih zato močno odsvetujem; v tem primeru še toliko bolj zato, ker je avtor zgodovinsko nepodkovan. Pozaba kot strategija spominske politike ni sprejemljiva niti v akademskih niti v ljubiteljskih delih, še zlasti, če jo spremlja opuščanje elementarnih zgodovinskih dejstev in opletanje s sodobnimi političnimi referencami. Izpostavljanje določenih vzporednic med preteklostjo in sodobnostjo je vsekakor dobrodošlo: marsikdaj se ponujajo kar same od sebe in jih je zato vredno vzeti v pretres, toda pretirano vrivanje moderne politične konstelacije v zgodovinski pregled je nespametno početje, kakor je nespametno tudi vnašanje zgodovine v obstoječe delitve. Čas namreč teče naprej – nikoli nazaj.

Daša Ličen

Dino Buzzati ŠESTDESET ZGODB

Prevod: Miro Bajt;
Celjska Mohorjeva družba, 2008;
459 str.

Zgodbe Dina Buzzatija sledijo enotnemu principu. Človek ima nek opravke, poslan je na misijo, poročati mora o plazu v zakotni vasi, obišče prirediteljev, zdraviti se gre v bolnišnico, z vlakom se pelje v daljno mesto. Človeku postane hitro jasno, da ima ta opravke dva možna izida. Mogoče ga je, seveda, uspešno izvršiti. Toda po drugi strani te lahko opravke tudi pogubi. Vožnja z vlakom, denimo, se lahko izkaže za pot v mesto, ki ga je opustošila nepoznana katastrofa (in na ciljni postaji se bo namesto sprevodnikovega žvižga slišalo kričanje neke ženske), na gledališki predstavi se zgodi, da potaneš tarča anarhistične organizacije, svet se lah-

ko preprosto konča. Dva rezultata torej, uspeh in poguba.

Toda med njima obstaja bistvena asimetrija. Poguba ima namreč to prednost, da se javlja s pomočjo znamenj. Obstajajo znamenja pogube, vendar nikoli ne obstajajo znamenja uspeha. Prav zato, ker človek domišljavo misli, da bo »itak« ozdravel, da bo »itak« uspešno parkiral avtomobil, da bo »itak« postal največji glasbenik v državi, se uspeh ne more kazati z znamenji. Znamenja so vedno prihranjena za izjeme: poguba je takšna izjema, a kljub temu se, nekoliko paradoksnost, Buzzatijeve zgodbe vedno znova končajo prav s pogubljenjem.

Človeka torej obdajo znamenja pogube. Bolnika premestijo v nižje nadstropje, bližje zemlji. Iz vlaka zagledaš ljudi, kako si mrzlično izmenjujejo neko novico in se nato poženejo v tek, vendar v nasprotno smer kot vlak. V zgodbi »Nekaj, kar se začne na G«, se vaški zdravnik noče približati potujočemu trgovcu, ki še ne ve, da je gobavec (vendar

to sluti, kajti zdravnikova zadržanost je že znamenje tega, kar mora pomeniti »G«). Človek trdovratno zanika veljavnost teh znamenj. Toda ker jim ne more postaviti nasproti drugih znamenj, takšnih, ki bi bila ugodna za njegovo podjetje, se z njimi spoprime na svoj način. Proti pogubi, ki jo izpričujejo znamenja, prične človek argumentirati.

To je najduhovitejši del Buzzatijeve proze, točka, na kateri se približa dlakoceptstvu Kafkovih junakov. V zgodbi »In vendar trkajo na vrata« bogata meščanska družina poskuša uživati v mirnem večeru, medtem ko narasla reka zunaj počasi požira mesto. Bralec ve – in to v resnici sluti tudi družina, kajti znamenja so jasna – da bo povodenj slej ko prej pogoltnila tudi njihovo hišo. Toda družina Gron ostaja doma. Hreščanje temeljev hiše je lahko navsezadnje karkoli, pravi gospa Gron, morda so miši, morda so celo duhovi, zakaj bi morali sklepati na uničujočo poplavo? (In tukaj vidimo, da smo pogubo pripravljene zanikati z vsemi sredstvi, celo z nekim drugim načinom pogubljenja). V »Nekaj se je zgodilo« si ob jasnih znamenjenih nepoznane katastrofe potnik prigovar-

ja: »Če bi šlo za kako hudo nesrečo, bi vendar ustavili vlak.« Buzzatijevi bralci se bodo nedvomno spomnili tudi nesrečnega častnika iz Tatarske puščave, ki si je svojo rumeno polt – v resnici znamenje smrtne okvare jeter – poskušal pojasniti kot optični učinek novo zrasle brade.

Logika, racionalnost, silogizem: to so po Buzzatiju pojavne oblike človekove *mauvaise foi*, momenti njegovega slepomišljenja pred očitnim dejstvom pogube. Ko se znajdemo pred pogubo, se v naglici priučimo in oklenemo veščine silogizma. Zato ni čudno, da se njen eksemplarični sklep glasi: »Smrten je Sokrat« – on, in ne jaz, smrt je namenjena Sokratu, in ne meni. Posamične oblike pogubljenja, denimo utopitev, prihod v najnižje nadstropje v bolnišnici, nenavadna podreditve mišji rasi v »Miših«, večno čakanje pred vrati skrivnostnega mesta v »Zidovih Anagoora«, se med seboj v zadnji instanci razlikujejo zgolj po tem, kakšen logični prostor sklepanj in sofizmov se odpre z njimi. Vsaka posamična oblika pogube prinaša s seboj poseben kalkul upanja; Buzzatijeve zgodbe so dlakoceptske razdelave teh računov.

Ampak med usodami Buzzatijevimi junaki in figurami Kafkove proze obstaja pomembna razlika. Pri Buzzatiju človekova racionalnost trči ob znamenja pogube, ki se ne menijo zanjo. Toda pri Kafki je človek lahko odrešen, vendar ne zato, ker bi bila pri njem poguba milostna – v tem primeru bi namreč še vedno vztrajala na svojem lastnem terenu, pri moči izjeme – temveč ker je dlakoceptska tudi poguba sama. Človek lahko pred obličjem pogube razvije svoje sofistične sklepe do neslutnih, predrznih razsežnosti, vendar mu poguba (in prav zato se jo pri Kafki pogosto zamenja za »birokracijo«) odgovarja z istim dlakoceptstvom. Joseph K. in duhovnik najmeta v Procesu skupen jezik, govornico sholastike.

Buzzatijevi liki nimajo te sreče. Znamenja pogube ne more ukiniti nobeno dlakoceptstvo. Buzzatijeva literatura je podobna njegovemu slikarstvu, ki pa je samo podobno slikarstvu de Chirica: sredi pustinje stoji neka figura, neko znamenje, ki počasi prestopa svoje meje in preplavlja celotno pokrajino. Šestdeset zgodb je zbirka osmrtnic.

Aljoša Kravanja

UE Idrija 17/10.000

UE Vrhnika

UE Ljubljana 38/10.000

UE Grosuplje 50/10.000

UE Trzinje 24/10.000

UE Nov 36/10.000

UE Sežana 25/10.000

UE Postojna 34/10.000

UE Ribnica 24/10.000

UE Kočevje 59/10.000

Ustvarjanje kakovostnega novinarstva

PODCRTO

Slovenija je varna država – a ne povsod.

Podrobnosti na podcrto.si/dosje/kriminal